

Příloha – Teorie a realizace učebních hodin

Teorie k první hodině

Dva základní typy ekonomik

- 1) Centrálně plánovaná ekonomika - v ní stát rozhoduje pomocí svých hospodářských plánů, které jednotlivým podnikům přikazují co, jak, pro koho, v jakém množství a za jakou cenu vyrábět
- 2) Tržní ekonomika - o tom, co, jak a v jakém množství vyrábět, rozhoduje trh s volnou hospodářskou soutěží mezi jednotlivými výrobci na základě zákona nabídky a poptávky a za pomoci cen, zisků a ztrát. Když stejný výrobek nabízí více výrobců, zvítězí ten nejlepší z nich, ten, jehož výrobek má vyšší kvalitu, nižší cenu, lepší reklamu apod. Na místě je konkurence (hospodářská soutěž), X monopol (výrobci určitého zboží se spojí a v určité výrobní oblasti ovládnou trh a mohou diktovat cenu svých výrobků).

Ekonomické sektory a odvětví národního hospodářství

Odvětví:

- 1) výrobní - zaměřené na výrobu hmotných statků (průmysl, zemědělství, lesní a vodní hospodářství, stavebnictví)
- 2) nevýrobní - poskytující služby (doprava, spoje, obchod, cestovní ruch, peněžnictví a pojišťovnictví), patří sem i odvětví, která nejsou zaměřena především na výdělečnou činnost, říkáme jim rozpočtové resorty (např. školství, zdravotnictví, věda, kultura...)

Sektory:

- 1) primární – prvovýroba, která zabezpečuje získávání přírodních zdrojů
  - odvětví vyrábějící základní suroviny, materiály a energii - těžební průmysl, zemědělství, lesnictví, energetika...
- 2) sekundární - zpracovatelský průmysl (strojírenství, potravinářství...) a stavebnictví
- 3) terciární sektor - všechny služby včetně školství, zdravotnictví, kultury a vědy

Státní rozpočet, který je na každý rok schvalován parlamentem, obsahuje část příjmovou a část výdajovou:

- pokud jsou za rok příjmy do státního rozpočtu vyšší než výdaje, hovoříme o

přebytkovém rozpočtu

- pokud jsou přibližně stejné jako výdaje, jedná se o vyrovnaný rozpočet
- pokud výdaje převažují nad příjmy, dochází k deficitu (schodku) státního rozpočtu

Nejdůležitější **položky příjmové části** rozpočtu tvoří:

- veřejné příjmy daňové
- daň z příjmů
- daň majetková (z nemovitosti, silniční, dědická, darovací, z převodu nemovitosti)
- spotřební daň (z lihu a destilátů, vína, tabáku...)
- daň z přidané hodnoty
- do nedaňové části patří např. cla (za dovoz zboží ze zahraničí), správní poplatky (např. kolky za žádosti státním úřadům), odvody rozpočtových organizací (např. peníze, které získá školství za pronájem svých zařízení), pojistné na všeobecné zdravotní pojištění, sociální pojištění a příspěvek na politiku nezaměstnanosti

Největšími **položkami výdajové části** rozpočtu jsou výdaje na chod státu (státní úřady, obrana státu, policie, soudnictví...), na veřejnou spotřebu obyvatel (peníze na školství, zdravotnictví, kulturu...) a na sociální dávky (vyplácení důchodů, podpory v nezaměstnanosti...)

Podnikáním se rozumí cílevědomá a soustavná činnost, směřující k uspokojení cizích potřeb, prováděná podnikatelem za účelem dosažení zisku.

Podnikatelem se v České republice může stát každý bezúhonný občan způsobilý k právním úkonům starší 18 let.

Podnikání

Cílem každého podnikání je dosáhnout co nejvyššího zisku, což je rozdíl mezi celkovými příjmy a celkovými výdaji:

- celkové příjmy jsou peníze, které podnikatel získá prodejem svých výrobků a služeb
- celkové výdaje představují peníze vynaložené při výrobě, či poskytování služeb (peníze na materiál, energii, mzdy, stroje, technologické postupy)
- v případě, že náklady převyšují příjmy, vykazuje podnikatel ztrátu

Každý podnikatel musí ze svého zisku odvádět daň z příjmů do státní pokladny. Tato daň (pro podnikatele další výdaj) je zahrnuta do příjmové části státního rozpočtu, který je

jedním z nástrojů hospodářské politiky státu.

Realizace první hodiny

Vycházím ze znalostí třídy. Jako možnou variantu uvádím svou sadu otázek, s nimiž začínám tento tematický celek. Návrhy studentů zapisujeme na tabuli a teprve později se z nich snažíme odvodit nějaké obecnější definice. Pracuji-li s jednotlivými pojmy na tabuli, většinou je podtrhávám, aby bylo na první pohled jasné, o čem už jsme hovořili a o čem je ještě potřeba se zmínit. Za otázkami jsem se pokusila zaznamenat odpovědi, které se nejčastěji v hodinách objevují a jak s nimi potom pracujeme.

Velmi se mi osvědčilo připravit si barevné kartičky, na nichž mám základní pojmy, se kterými bych chtěla žáky v průběhu hodiny seznámit. Raději si jich napíši víc, nikdy totiž přesně nevíte, jak bude hodina probíhat. V tomto případě tedy mám, kromě již uvedených pojmů v následujících otázkách, resp. odpovědích, napsané pojmy - podnikání, zisk, ztráta, ekonomické sektory, odvětví hospodářství, služby, výrobní, nevýrobní ....

Tento systém doceníte, pokud učíte (stejně jako já) v paralelních třídách. V každé se diskuse dostane trochu jinam. Tím, že si na kartičky poznamenám třídy, s nimiž jsem s daným termínem pracovala, odpadne obvykle dohadování o tom, zda jsme to dělali. Mnozí učitelé upřednostňují práci s fólií a zpětným projektorem, ale tam si obtížněji poznamenáte, co jste kde probrali, přestože postupné promítání jednotlivých pojmů samozřejmě zvládnete vrstvením fólií. Tomu, kdo se nechce vzdát techniky, doporučuji, aby si vytiskl stránku se vším, co má napsáno pro studenty, na fólii a dělal si pak na ni poznámky.

Co se vám vybaví v souvislosti se slovem podnikání?

- nákup a prodej
- služby
- peníze
- stánkaři
- daně
- podvody

Snažíme se najít nějaké souvislosti a systém:

- podnikání samozřejmě děláme také pro zisk, ale neměli bychom podvádět, protože tím odradíme zákazníky a porušíme zákony

- ze svého podnikání musím platit daně
- podnikat mohu v různých oborech
- podnikateli by mělo záležet na zákaznících, protože ti jsou zdrojem jeho příjmů

Byli podnikatelé v každém období vývoje ČR?

Nedaří-li se získat odpověď, můžeme použít modifikaci otázky - Jak to vypadalo s podnikáním před rokem 1989?

- podnikatelé nebyli
- všechno vlastnil stát

nyní:

- jsou soukromí podnikatelé
- někdy vlastní podnik stát
- někdy je stát
- spoluvlastníkem
- mezinárodní podniky

Jak vypadala ekonomická strategie státu v obou případech? Kdo rozhodoval?

socialismus:

- rozhodoval stát, protože všechno bylo jeho

nyní:

- ti, co mají firmy
- soukromníci
- někdy stát
- peníze

Nyní už stačí jen shrnout a vysvětlit, jaký je rozdíl mezi centrálně plánovanou a tržní ekonomikou. Jestliže nám zbývá čas, je dobré zmínit se o pětiletkách a o tom, jak se rozhodovalo, kdo a co bude vyrábět, kolik toho vyrobí a za kolik to prodá. A zároveň, jak to vypadalo na trhu. To, co nám připadá jasné a zřejmé, je pro žáky většinou zcela neznámé.

Co se stane, když v některém oboru nemá podnik konkurenci? Je to dobře?

- může si dělat, co chce
- nikdo ho nemůže ovlivnit
- může dát vysoké ceny
- je-li na trhu jen jeden podnik zabývající se daným oborem (výrobou, službou..), tak to samozřejmě není pro spotřebitele dobré, protože se dostane do nevýhodné situace, kdy se musí podřídit jednání monopolu (hlavně ceně výrobku, služby)
- tato situace může nastat i ve chvíli, kdy se všichni výrobci či prodejci dohodnou o výši ceny (kartelové dohody)
- stát se tomu snaží zabránit antimonopolním zákonem

Vrátíme se k odpovědím u 1. otázky a vybereme si slovo daně.

Co jsou to daně a kam jdou, jsou odváděny?

- měli bychom se propracovat ke státnímu rozpočtu, do něhož podnikatelé odvádějí peníze podle své podnikatelské úspěšnosti dle státem přesně stanovených pásem
- také bychom se měli zmínit, že daně platí nejen podnikatelé, ale i zaměstnanci a zaměstnavatelé
- většinou se někdo zeptá, jaký je rozdíl mezi podnikatelem a zaměstnancem (což se mi samozřejmě velmi hodí)

Víte, k čemu je státní rozpočet? Co všechno (kromě daní) patří do příjmové části? Co z něj financujeme?

Jsou to peníze státu, ten z nich financuje školy, platy úředníků, opravy památek, dálnice apod.

- o jiných zdrojích státního rozpočtu se ze třídy dozvídám jen zřídka, je tedy potřeba o nich něco říci
- na otázku, co stát financuje, se už dozvídáme mnohé, je dobré názory uspořádat do nějakého systému (snažím se připomenout kapitolu o státu – co stát potřebuje, aby mohl fungovat)

Jaký je státní rozpočet ČR? A co to znamená?

- některé roky bývá nápadů mnoho, souvisí to s tím, jak dlouho se jedná o rozpočtu a jak snadné je jeho schválení
- dostane-li se stát k rozpočtovému provizoriu, je velká pravděpodobnost, že si toho studenti (s vaší pomocí) všimnou
- není jasné, bude-li vládnout levice nebo pravice

Většina žáků věděla, že naše republika více peněz utrácí, než má. Objevila se také hesla typu – nynější politici zadlužují stát pro další generace.... Vám tedy už jen zbývá doplnit konkrétní číslo.

Jaké jsou jiné možnosti?

V souvislosti s předchozí otázkou se postupně propracováváme ke třem možnostem, studenti se pak snaží odhadnout a samozřejmě zdůvodnit, která z nich je pro stát nejvýhodnější.

Domácí úkol pro studenty:

Studenti se na příští hodinu rozdělí do skupin po 4 – 5 (v této sestavě budou při tomto projektu pracovat).

Pokud vaše třída není zvyklá pracovat ve skupinách, vyplatí se vám probrat s nimi výhody správného rozdělení do firem. Koho skupina bude potřebovat?

- kreativce s nápady a výtvarným talentem
- administrátora zdatného při práci s PC
- tiskového mluvčího – tedy někoho, kdo se nestydí mluvit před větším množstvím lidí (u nás je to cca 250 lidí při zahájení VFF)
- ekonoma – pro nás stačí někdo, kdo umí dobře počítat

Každá skupina si přinese několik čistých papírů, někdo bude chtít i kalkulačku. Již na začátku následující hodiny si studenti sednou po skupinách (vzdálení od sebe tak, aby se co nejméně rušili při samostatné práci).

Domácí úkol pro vyučujícího:

Učitel si doma připraví barevné lístečky se základními druhy firem (osvědčilo se mi napsat na velký arch balicího papíru informace o společnosti s ručením omezeným a živnosti). Na další arch přehledně vypíše základní podmínky pro založení fiktivní firmy (viz následující hodina). Pochopitelně by bylo možné napsat to na fólii a promítnout na zeď, ale v průběhu projektu se budete k základním podmínkám jistě několikrát vracet při možných dotazech nebo nesrovnalostech. Máte-li stabilní učebnu, je nejvýhodnější je někdy na celou dobu vyvěsit. Jestliže tuto možnost nemáte, doporučuji jednu zmenšenou verzi vyvěsit na nástěnku společenských věd u vašeho kabinetu, ušetříte si spoustu času, neboť někteří studenti se vždy znovu a znovu ptají. Začněte shromažďovat reklamy z různých tiskovin.

Teorie ke druhé hodině

Druhy firem

Živnost je soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených zákonem (Zákon č. 455/1991 Sb. O živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů). Většinou malé až středně velké soukromé podniky zaměřené na obchod, služby a řemesla, řízené samotným vlastníkem – živnostníkem. Je přesně vymezeno, co živností není (činnost

lékařů, stomatologů, nakládání s vysoce nebezpečnými látkami, pořádání loterií apod. – přesný výčet je uveden v živnostenském zákoně). Živnosti se dělí na:

- **ohlašovací** (řemeslné, vázané, volné) stačí pouze ohlásit na živnostenském úřadě, který pak vystaví (po splnění jistých podmínek) živnostenský list. Příkladem ohlašovací živnosti je oprava automobilů, holičská a kadeřnická činnost, stánkový prodej, truhlářské práce apod.
- **koncesované** jsou náročnější, než živnosti ohlašovací a k jejich provozování je nutná koncese (oprávnění) udělované živnostenským úřadem (např. montáže a opravy telekomunikačních zařízení, výroba a prodej lékařských potřeb apod.)

Majitel podniku (živnosti) za případné ztráty svého podniku ručí veškerým svým majetkem (včetně majetku osobního, jako je byt, auto...). Do podmínek stanovených živnostenským zákonem pro vystavení živnostenského listu patří především odborná způsobilost pro vykonávání určitých činností. Podle toho dělíme živnosti do dalších třech skupin:

- **volné** nevyžadují žádnou odbornou způsobilost a může je vykonávat každý podnikatel (patří sem např. stánkový prodej)
- **řemeslné** vyžadují doklad o vyučení v oboru (výuční list) a určitou praxi v tomto oboru (např. zámečnická činnost)
- **vázané** se týkají ještě náročnějších činností, vyžadují proto kromě vyučení v oboru ještě speciální zkoušky (např. v oboru výroby přístrojů)

Obchodní (kapitálové) společnosti jsou sdružení jednoho nebo několika společníků, kteří budou podnikat pod společným obchodním jménem – firmou:

- společnost se musí podle obchodního zákoníku zapsat u soudu do tzv. obchodního rejstříku
- podnikatelé neručí za případné ztráty osobně a celým svým jměním, nesou odpovědnost jen do výše svého vkladu

Společnost s ručením omezeným

- základní kapitál je tvořen vklady společníků
- její společníci ručí za závazky společnosti, dokud nebylo zapsáno splacení vkladů do obchodního rejstříku (§105, odst.1 Obchodního rejstříku)
- později společníci ručí jen do výše svého vkladu, je uvedena i minimální částka (základní kapitál) = 200 tisíc Kč
- podnikatel může ručit nejméně 20 tisíci Kč (výjimkou je, když s.r.o. založí jedna osoba)
- maximálně se může spolupodílet 50 lidí.

Akciová společnost - forma většího kapitálového sdružení:

- orgány společnosti jsou valná hromada, předsednictvo, dozorčí rada
- akcionáři ručí jen do výše svého vkladu (mohou ztratit jen své akcie)
- akcionář se podílí na majetku společnosti, může libovolně nakládat s akciemi, má právo na dividendy, může se podílet na likvidačním zůstatku společnosti a podílet se na rozhodování (hlasovací právo na valných hromadách)
- u akciových společností bývá často jedním ze společníků stát, který si ponechává určitou, někdy i rozhodující míru vlivu (např. v bankách, energetických společnostech apod.)

Družstva

- jsou zakládána několika soukromými vlastníky, kteří společně užívají družstevní majetek
- případné ztráty jsou kryté z družstevního majetku
- vlastníci družstva za ztráty svým osobním majetkem neručí

Státní podniky

- stát vlastní podniky, které jsou nutné pro fungování ekonomiky a které někdy nemusí být pro podnikatele dostatečně zajímavé
- dále vlastní takové podniky, nad kterými musí mít kontrolu např. z důvodu své obranyschopnosti
- úloha státu ve většině státních podniků u nás postupně klesá s jejich pokračující privatizací

Realizace k 2. hodině

Pracovní pomůcky pro vyučujícího:

- vlastní příprava
- event. Valenta, Milan: Občanská výchova pro 9. ročník
- barevné kartičky s druhy firem
- velký papír s informacemi o společnosti s ručením omezeným a živnostech
- velký papír s napsanými základními podmínkami
- lepicí hmota
- vytištěný seznam druhů živností

Pracovní pomůcky pro studenty:

- pracovní sešit a psací potřeby
- čisté papíry

Studenti se rozdělí do skupin po čtyřech až pěti, tak, jak si to domluvili během uplynulého týdne. Skupinky se rozptýlí po celé učebně, aby se při práci ve skupinách co

nejméně rušily. Tuto hodinu většinou zahajují diskusí na téma: Jak mohu být úspěšný v podnikání?

- v první chvíli se objevují náměty z minulé hodiny (v souvislosti s podnikatelem), postupně se dostáváme k tomu, že člověk musí být v oboru podnikání alespoň dobrý, ještě lépe vynikající, mít vzdělání v daném oboru nebo praxi, být ochotný, nehledět na čas, mělo by ho to bavit, potřebuje peníze, někoho, kdo s ním bude pracovat, najít něco, co ještě dělá málo lidí, nabídnout nový produkt
- vysvětlujeme si, že jsou různé druhy firem, podle typu podnikání je potřeba si vybrat tu správnou možnost
- vytahují cedulky, lepí a komentují
- většinou se přidávají i studenti, zřetelně se projevuje, kdo má s podnikáním nějaké zkušenosti (rodiče, příbuzní, známí)

Každá skupina začne přemýšlet nad svou fiktivní firmou. Promýšlí, co dělat, aby byli úspěšní. U pozdějších ročníků VFF jsou někdy studenti rozhodnutí již předem, předešlý rok už se byli na veletrhu podívat a mají jasno. Všichni se pokusí zamyslet nad pětiletou prognózou (cílem není, aby studenti bravurně vyčíslili zisky, daně a pohledávky firmy, tento úkol je má vést k zamýšlení nad tím, jaké náklady si mohou dovolit na začátku podnikání a jaké v jeho průběhu, že výdělek ještě neznamená čistý zisk firmy). Právě ve chvíli, kdy budou přemýšlet nad možnostmi svého podniku, si uvědomí i úskalí.

Základní podmínky (jsou napsány na tabuli tuto i následující hodinu):

- podnikání nesmí být nezákonné (drogy, převádění uprchlíků přes hranice, prostituce...) + spekulace na burze
- studenti mohou založit společnost s ručením omezeným nebo živnost
- spolupráce se zahraničím je povolena (studium, praxe, výměna...), ale nesmí se jednat o finanční dotace
- na začátku svého podnikání má každá firma 1 milion Kč
- všichni podnikatelé ve firmě jsou povinni uvést svůj věk, vzdělání a fiktivní praxi
- firma je povinna uvést přesnou adresu své firmy
- jeden z podnikatelů má možnost v průběhu pěti let dědit (byt, rodinný domek, pole nebo les do 20 ha) – to má firmě umožnit snazší získání prostor k podnikání (pozor - nezapomenout zaplatit dědickou daň)
- zděděné nemovitosti je možné prodat (opět pozor na daň)
- úkolem firmy je v horizontu pěti let vydělat více než milion Kč (investovaný na počátku)

Zbytek hodiny je věnován samostatné práci studentů ve skupinách. Studenti se zamýšlejí, jaký druh firmy zvolí a často nahlížejí do vašeho vytištěného seznamu živností. Učitel je nápomocen individuálními radami.

Domácí úkol pro studenty:

- písemně shrnout své myšlenky týkající se podnikání
- studenti vědí, že budou mít čas i část příští hodiny, ale pak budou muset svůj prvotní náhled odevzdat
- některé firmy si dělají průzkum po škole

Domácí úkol pro vyučujícího:

Připravit si další kartičky s novými pojmy na příští hodinu. Vytvořit tabulku, do níž si bude postupně zapisovat hodnocení jednotlivých úkolů. Osvědčilo se mi hodnotit nejen

výslednou práci studentů, ale i kvalitu plnění jednotlivých domácích úkolů, jejich včasné odevzdání a práci v hodině. Kritéria, která jsem hodnotila:

- první náhledy firmy (kdy odevzdali, zda obsahovala vše)
- první verbální prezentace firmy (kvalita projevu, zda dodrželi předem stanovenou délku vystoupení)
- reklama, propočty a výhledy firmy na pět let
- nabídkový list
- pozvánky na veletrh fiktivních firem (VFF) - české i cizojazyčné
- prezentace na VFF
- poptávka a nabídka na VFF
- doplňky na VFF
- hodnocení hostů VFF (učitelé, pracovníci školy, návštěvy)
- schopnost komunikace v cizím jazyce (hodnotí vyučující cizího jazyka)

Jak hodnotím:

- maximum za jeden hodnocený úkol je pět plusů
- minimum při nesplnění úkolu je mínus

Ani nevím, proč jsem začala s plusy, pak jsem u nich už prostě zůstala. Při celkovém hodnocení neoceňuji jen ty nejlepší firmy, ale tvořím jakási pásma bodů, která vypovídají o jejich snaze a pečlivosti.

Teorie ke třetí hodině

- **mzda** - odměna za práci u podnikatelské organizace (tj. pracovník dostává mzdu)
- **plat** - používá se u rozpočtových organizací (např. učitel dostává plat)
- **odměna** - je u práce konané na základě dohod (např. externě pracující překladatel, za reklamní kampaň pro firmu)

Formy základní mzdy

- časová (mzda za odpracovaný čas, víme, kolik si vyděláme za hodinu)
- úkolová (mzda za plněný úkol, např. výrobek)
- podílová (např. mzda jako podíl na tržbě)
- smíšená (třeba časová a podílová, užívá se často v pohostinství, kde je zaručena nízká časová mzda a podle toho, jak se podniku daří, je tady podíl na zisku)

Kromě základní mzdy může pracovník dostávat ještě prémie, či odměnu za kvalitu práce, výkonnost atd. Dále lze ještě získat příplatky (za noční práci, za vedoucí funkci, za práci o víkendu apod.). Kromě toho pracovník může dostávat ještě tzv. náhrady mezd, nejčastěji za dovolenou (tzv. proplacení dovolené)

Zvláštní pracovní podmínky

- vztahují se na ženy, mladistvé pracovníky ve věku od 15 do 18 let a osoby se změněnou pracovní schopností
- ženy nemohou vykonávat těžkou práci (např. těžit v podzemí nerosty)

Nás však nejvíce zajímají mladiství:

- k pracovní smlouvě se musí vyjádřit zákonný zástupce mladistvého, tj. rodič nebo pěstoun
- zaměstnavatel nemůže sjednat dobu nástupu na dřívější dobu, než zaměstnanec dovrší 15 let nebo na den, který předchází dni dokončení školní docházky
- mladistvý může být zaměstnán jen na zkrácenou pracovní dobu, v této kategorii je zakázána práce přesčas a v noci i některé druhy práce (např. ražení tunelů a štol)
- mladistvému nesmí být přidělena práce, se kterou je spojena tzv. hmotná odpovědnost, k tomu musí být zaměstnanec starší 18 let a musí s ním být uzavřena zvláštní písemná dohoda o hmotné odpovědnosti
- podnik je povinen stále sledovat vliv pracovního prostředí na zdraví svých pracovníků (tedy i mladistvých), tj. zabezpečovat lékařskou prohlídku před nástupem do zaměstnání a opakovaně jednou ročně či podle potřeby častěji.

Mateřská dovolená, během které je žena zabezpečena peněžitou pomocí v mateřství, představuje zpravidla 28 týdnů a začíná 6 týdnů před předpokládaným porodem. Další mateřskou dovolenou lze čerpat až do 3 let věku dítěte. Po dobu mateřské dovolené se ženě zachovává pracovní poměr a dosavadní pracovní zařazení, což znamená, že se po dovolené vrací ke stejné práci.

Pracovní doba a doba odpočinku

Běžný pracovní týden trvá 40 hodin. Pro mladistvé nesmí délka směny přesáhnout 6 hodin, tedy ne více, než 30 hodin týdně.

Práce přesčas je nad stanovenou týdenní pracovní dobu nebo konaná mimo rámec rozvrhu směn a je prováděna na příkaz nebo se souhlasem zaměstnavatele (max. 8 hodin týdně), nemohou ji vykonávat těhotné ženy a mladiství.

Pracovníci mají nárok na odpočinek:

- přestávky v práci (denně minimálně 30 minut na jídlo)
- odpočinek po práci
- odpočinek o víkendu
- volno o svátcích (Nový rok, Velikonoční pondělí, 1. a 8. květen, 5. a 6. červenec, 28. září, 28. říjen, 17. listopad a Vánoční svátky)

Dovolená

- základním druhem je dovolená, na kterou má pracovník nárok, když v kalendářním roce odpracoval alespoň 60 dní
- základní výměr dovolené jsou 3 týdny, u nepodnikatelských organizací 4 týdny, po 15 letech práce (počítáno od 18. roku věku) se dovolená prodlužuje o týden
- učitelé mají 8 týdnů řádně placené dovolené

Realizace ke 3. hodině

Pracovní pomůcky pro vyučujícího:

- vlastní příprava
- event. Valenta, Milan: Občanská výchova pro 9. ročník
- aktualizace některých informací ze zákoníku práce (event. www.portal.mpsv.cz)
- právní předpisy, Zákoník práce

Pracovní pomůcky pro studenty:

- pracovní sešit a psací potřeby
- přepsané poznámky z minulé hodiny
- čisté papíry na další nápady

Při diskusi se skupinami zjišťujeme, že mnoho z nich plánuje přijetí nějakého zaměstnance. Uvažují také o výši platu, který sobě i zaměstnancům budou dávat:

- vyskytují se různé strategie, ale většinou je možné vyjít z těchto nápadů při určení základních forem mzdy (např. nechceme platit naší servírce moc, co když k nám bude chodit málo lidí)
- stejně tak se objevují poznámky o prémiech a příplatcích, odměně za sjednanou práci (např. raději bychom se rozhodli až podle toho, kolik bude firma vydělávat)
- v rozpočtové sféře máme tabulkové platy

Samozřejmě se snažím také postihnout skupinu mladistvých, protože mnoho studentů začíná chodit na brigády a potřebuje mít alespoň základní znalosti o svých právech a povinnostech, aby se nenechali „napálit“. Jsou ještě jiné skupiny zaměstnanců, které mají zvláštní podmínky?

- většinou něco vědí o zkrácené pracovní době, mnozí kvůli tomu měli problém v létě sehnat brigádu, někteří tvrdí, že se nesmí pracovat v noci, jiní říkají, že mají brigádu v nočních hodinách, potřebují potvrzení o studiu apod.
- díky zkušenostem z rodin uvádějí také ženy na mateřské dovolené, resp. těhotné ženy
- v obecném povědomí jsou také informace o nutných úpravách pro handicapované lidi

Skupiny dopracují svůj plán firmy. Co je psáno – to je dáno. Každá firma by měla zaznamenat všechno, co považuje za nutné nebo co bylo v požadavcích. Proto jsou i pro tuto hodinu základní podmínky někde vyvěšeny. Na konci hodiny jsou odevzdány první přehledy, v nichž by už mělo být jasně definováno, jakou činností se bude firma zabývat, kdo bude garantem (jako majitel, zaměstnanec...), jakou mají základní představu o chodu firmy, event. jejím rozšiřování.

Chcete-li se vyhnout „cárům“ papíru, oznamte studentům, že informace o jejich firmě bude poskytnuta úřadu, který pouze na základě správných a přehledných informací může firmu zaregistrovat. Obdrží pak registrační list, který pak musí mít na VFF. Nebudou-li zaregistrováni, nemohou obchodovat.

Domácí úkol pro studenty:

Studenti si doma připraví krátkou řeč, která stručně představí jejich firmu. Mohou si ji napsat, ale při hodině budou mluvit zpaměti. Osvědčilo se nám předem určit časový limit.

- čím se firma zabývá a ve které oblasti podniká
- kdo ve firmě pracuje
- kde jejich firma sídlí
- na jakého zákazníka je firma orientována

Dopracují své plány, přehledně přepíší a v následující hodině odevzdají. Pro naši prvopočáteční orientaci nám sice přehled z hodiny stačí, ale nyní už jsou informace závazné. Studenti jsou samozřejmě také motivováni nutností registrace a dávají si záležet.

Domácí úkol pro vyučujícího:

- připravit si zákaznický list, pracovní plán, pozvánky, plán a seznam firem (možné návrhy jsou v příloze)
- připravte si ukázkou pracovní smlouvy

Teorie ke čtvrté hodině

Pracovní smlouva je dvoustranný právní akt, který má určité formální náležitosti.

Zaměstnavatel je povinen ji uzavřít v písemné formě. Zákon stanoví tři podstatné náležitosti, které je zaměstnavatel povinen v pracovní smlouvě dohodnout:

- popis druhu práce, na kterou je pracovník přijímán
- místo výkonu práce (výslovně uvedené pracoviště, organizační jednotka, lokalita)
- den nástupu do práce
- výši mzdy
- dobu trvání pracovního poměru – na dobu určitou (s určitými výjimkami), či neurčitou
- smlouvu na dobu určitou nelze uzavřít, pokud o to sami nepožádají (zákoník

práce, §30 odst. 2) s:

- absolventy středních a vysokých škol, odborných učilišť a učilišť
  - mladistvými
  - zaměstnanci, o nichž to stanoví kolektivní smlouva
  - osobami se změněnou pracovní schopností
- zkušební dobu (max. 3 měsíce)

Povinnosti zaměstnance:

- zákon stanoví, že výkon práv a povinností v rámci pracovněprávních vztahů má být v souladu s pravidly slušnosti a občanského soužití (zákoník práce, § 73 až 75)
- pečlivost – zaměstnanec musí v souladu se sjednaným druhem práce svědomitě plnit pokyny svých nadřízených, dodržovat právní předpisy, respektovat časový rozvrh podniku jak z hlediska plného využití pracovní doby, tak pokud jde o dny pracovního klidu
- loajalita – zaměstnanec se musí zdržet jakéhokoli chování, které by mohlo ovlivnit nebo anulovat výsledný efekt jeho práce anebo ohrožit zájmy podniku (typické příklady této povinnosti jsou zachování mlčenlivosti, např. lékařské tajemství), předcházení střetu zájmů
- respektování majetku – zaměstnanec je povinen řádně hospodařit se svěřenými prostředky, střežit a chránit majetek zaměstnavatele před poškozením a ztrátou
- pracovní kázeň – porušení vychází z neplnění povinností stanovených pracovněprávními předpisy (zákoníkem práce, pracovním řádem, pracovní smlouvou, pokynem nadřízeného)

Povinnosti zaměstnavatele:

- je povinen v rozsahu své působnosti ve vztahu k zaměstnancům vytvářet podmínky pro bezpečný výkon práce a pečovat o vytváření pracovněprávních vztahů v souladu se zákony
- přidělovat práce v souladu s pracovní smlouvou
- platit zaměstnancům mzdu za vykonanou práci
- seznamovat zaměstnance s právními a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti práce a kontrolovat jejich dodržování
- uplatňovat požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
- pečovat o kvalifikaci zaměstnanců
- umožňovat zaměstnancům ve všech směnech stravování
- nový pracovník musí být po nástupu seznámen s pracovním řádem

Pracovní poměr:

- vzniká nejčastěji podpisem pracovní smlouvy a je zahájen dnem na ní uvedeným
- tzv. zkušební doba se sjednává při podpisu pracovní smlouvy (max. 3 měsíce)
- ve zkušební době může zaměstnanec i zaměstnavatel ukončit pracovní poměr bez větších problémů, když druhé straně předá zpravidla 3 dny před zamýšleným ukončením poměru oznámení (výpověď)

Pracovní poměr může být ukončen

- zaměstnavatel nebo zaměstnanec ukončí pracovní poměr formou výpovědi
- vzájemnou dohodou mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem
- různými způsoby, z nichž každý má jiné právní důsledky:
  - uplynutí sjednané doby
  - dohoda (nejčastěji používaný způsob ukončení pracovní smlouvy)
  - výpověď daná zaměstnancem (rezignace na pracovní místo) nebo daná zaměstnavatelem (propuštění)
  - v případě, že důvodem výpovědi jsou organizační změny či nadbytečnost pracovníka, trvá výpovědní lhůta 3 měsíce (jinak pouze 2) + nárok na odstupné
  - zaměstnavatel může okamžitě zrušit pracovní poměr pouze v případě, že zaměstnanec byl odsouzen pro úmyslný trestný čin k výkonu trestu odnětí svobody na dobu delší než jeden rok, či v případě, když pracovník zvláště hrubě porušil pracovní kázeň
  - zaměstnanec může okamžitě zrušit pracovní poměr, když ze zdravotních důvodů již nemůže práci vykonávat nebo když mu zaměstnavatel nevyplatil do 15 dnů po výplatním dnu mzdu
  - zrušením ve zkušební době

Realizace ke 4. hodině

Pracovní pomůcky pro vyučujícího:

- vlastní příprava
- případně Valenta, Milan: Občanská výchova pro 9. Ročník
- ukázka pracovní smlouvy (tolik kusů, kolik je firem, + 1)
- tabulka firem
- stopky, přesné hodinky pro hlídání času mluvního projevu

Pracovní pomůcky pro studenty:

- pracovní sešit a psací potřeby
- plány fiktivní firmy nutné pro registraci

- připravená řeč o své firmě
- čisté papíry na další nápady

Každá firma se krátce představí. Projekt je zaměřen mimo jiné na to, aby se studenti naučili formulovat své myšlenky. Je třeba pružně reagovat na otázky, kultivovaně vystupovat. Toto krátké mluvní cvičení je pouze prvním krokem.

Po krátkém seznámení se s fiktivními firmami se vracíme k problému zaměstnanců. Minulou hodinu jsme mluvili o penězích. Jak se ale zabezpečit, že po mně zaměstnanec nebude chtít víc, než jsme se dohodli? Jak mu dokázat, že neudělal práci, na které jsme se dohodli? Jak si zajistím, že mi uprostřed práce neodejde? Začíná mě tedy zajímat, čím začíná pracovní poměr.

Zde studenti vystupují v roli zkušených borců, protože v každé třídě se najde někdo, kdo už držel v ruce nějakou pracovní smlouvu. Výkřiky ze třídy si zapisujeme na tabuli.

Co má obsahovat pracovní smlouva?

Jméno, adresu, číslo občanského průkazu, co budu dělat, kdy a za kolik... To jsou možné odpovědi, snažíme se potom diskutovat, na co si musíme dát pozor (co by se nám nemuselo vyplatit).

Ve třídě pak rozdám pro každou firmu ukázkou předtištěného formuláře pracovní smlouvy. Hledáme, jestli jsou v ní všechny body, o nichž jsme mluvili.

Na konci hodiny si formulář nezapomeňte vybrat! Jinak totiž zabráníte v „kreativitě“ při sepisování smlouvy, která je domácím úkolem.

Domácí úkol pro studenty:

Každá firma sestaví a vyplní jednu pracovní smlouvu pro svého fiktivního zaměstnance. Vyrobí nabídkový list, kde kromě cen za služby (event. za zboží) budou také uvedeny i speciality podniku. Kdo chce, může sestavit katalog. Někdy je možná spolupráce s výtvarníky při hodině VV. Zde už je nutné hlubší zamyšlení nad strategií firmy a snaha o krátkou a výstižnou formulaci svých záměrů. Zároveň by si firma měla uvědomit neopomenutelnost estetické stránky při sestavování nabídkového listu.

Domácí úkol pro vyučujícího:

- připravit barevné papíry s informacemi o hospodářské soutěži a nekalých formách hospodářské soutěže. Hlavním důvodem, proč informace o nekalé soutěži píší na papíry, je možnost jejich dalšího použití – vyvěšují je totiž i v místnosti, kde se koná VFF.

- doplnit si hodnocení do tabulky
- dodělat to, co jsme minulý týden odložili, protože nás ještě netlačil čas
- připravit si hromádku reklam, které jsme v minulých týdnech shromáždili (často tam záměrně dávám i kontroverzní)

Teorie k páté hodině

Hospodářská soutěž je soupeření fyzických a právnických osob v hospodářské oblasti s cílem dosáhnout hospodářského prospěchu. Soutěžitelé mají právo svou činnost svobodně rozvíjet a k hospodářské činnosti se sdružovat. Účastníci jsou povinni dbát právně závazných pravidel hospodářské soutěže a jejich jednání nesmí být v rozporu s dobrými mravy, ani nesmí přivodit újmu jiným účastníkům nebo spotřebitelům – pak by šlo o nekalé jednání a nedovolené omezování hospodářské soutěže.

Zneužívání účasti v hospodářské soutěži je nekalé jednání a nedovolené omezování. Zneužitím účasti v hospodářské soutěži je také porušování práv spotřebitelů, střet či konflikt zájmů, tvorba negativních externalit a praní špinavých peněz.

Nekalá soutěž:

- klamavá reklama
- klamavé označování zboží
- vyvolání nebezpečí záměny
- parazitování na pověsti podniku, výrobků či služeb jiného soutěžitele
- podplácení
- zlehčování
- porušení obchodního tajemství
- ohrožování zdraví spotřebitelů a životního prostředí

Porušování práv spotřebitele:

- diskriminace spotřebitele
- klamání spotřebitele
- zanedbání informačních povinností
- nerespektování zákonného omezení reklamy

Zneužití hospodářské soutěže střetem zájmů:

- kolize výkonu funkce s podnikáním
- zneužití vědomostí a vynášení informací

- lobování
- korupce

Realizace k 5. hodině

Pracovní pomůcky pro vyučujícího:

- na barevných papírech velkým písmem napsaná fakta o hospodářské soutěži a nekalých formách soutěžení
- lepicí hmota
- tabulka firem
- reklamy vystřižené z novin a časopisů

Pracovní pomůcky pro studenty:

- pracovní sešit a psací potřeby
- nabídkový list firmy

Jednotlivé firmy předvedou nabídkové listy a vysvětlí své preference v podnikání. Předem si musíme rozmyslet, kolik času jim chceme věnovat. Máme totiž ve třídě většinou 5 - 6 skupin, musí proběhnout i hodnocení – nedávám tedy více než 2 minuty. Při těchto mluvních projevech je vhodnější "tiskové mluvčí" firem střídat, ne vždy jsou však tyto změny ku prospěchu firmy. Pokud to tak chceme udělat, je dobré oznámit jim předem, že nebude mluvit vždy tentýž zástupce firmy. Vyhneme se tím nesrovnalostem v průběhu hodiny a ušetříme čas, během něhož by nebylo jasné, kdo bude mluvit. Chci slyšet v průběhu těch několika týdnů nejraději všechny, abych měla jistotu, že se nikdo „neveze“ a nedělá nic. Volba mluvčího na VFF je samozřejmě jejich věcí.

To, že mezi sebou budou firmy soupeřit o zákazníka, je jim jasné. Další téma je tedy nasnadě - hospodářská soutěž. Začneme pracovat s něčím, co každý zná a setkává se s tím, ať chce nebo ne – s reklamou. V každé třídě máme kolem pěti až šesti firem, je tedy výhodné už doma si rozdělit reklamy na tolik částí a do každé zařadit obdobné. Studenti se pak snaží najít, co se na reklamách opakuje, co by je nalákalo. Zařadíme i kontroverzní reklamu (typu Fidorka – když musíš, tak musíš, reklamy na repelent – Nenechte se popíchat....).

Určitě se zmíníme o tom, jestli jsou reklamy pravdivé, zda se někdy výrobce snaží záměrně něco zatajit, zveličit.... Postupně se dostáváme k bodům nekalé soutěže a porušování práv spotřebitele. Rozvěšuji tedy lístečky s pojmy a některé si ještě upřesňujeme (např. vyvolání nebezpečí záměny, parazitování na pověsti podniku....) – studenti jsou schopni z vlastní zkušenosti uvádět velké množství příkladů (nepřebornou studnicí jsou samozřejmě tržiště a obchody s levným zbožím, vynechání jednoho písmena či jeho záměna za jiné v názvu výrobku, našívání ochranných známek na neznačkové oblečení...).

Všechno, co bylo tuto hodinu řečeno, by mělo být viditelně vyvěšeno i během konání Veletrhu fiktivních firem. V našem případě byla tato hesla vyvěšena společně s reklamami na chodbě před aulou. Studenti jsou upozorněni, že porušování hospodářské soutěže bude na veletrhu trestáno trestnými body.

Poprvé si mohou své znalosti vyzkoušet při vytváření reklamy. Úkolem je vyrobit reklamu na vlastní firmu cca velikosti A_0 . Jsem domluvena s vyučujícím VV, takže studentům odpadá domácí úkol, neboť si plakát vyrobí při výuce. Zároveň budou pracovat pod odborným dohledem a získají vědomosti o různých technikách výroby plakátů, stejně tak budou seznámeni s určitými estetickými normami. Pro hodiny společenských věd tak zůstává jen téma etické a sociální.

Domácí úkol pro studenty:

Vyrobit si reklamu na vlastní firmu velikosti cca A_0 .
Studenti si mohou vyrobit další propagační materiály, kterými by chtěli upoutat pozornost při veletrhu. Povinně však každý upraví dva dřevěné kolíčky tak, aby mohly být použity na připevnění reklamy na šňůry před veletrhem. S propagačními materiály může pomoci vyučující VV a českého jazyka (záleží na domluvě). Zároveň doma připravují pozvánky (i v cizích jazycích), které těsně před VFF rozdávají po škole. Protože v cizím jazyku často napíše nějaké neobratnosti, po veletrhu se jazykáři při svých hodinách vrací ke správnému tvaru formálních oznámení – pozvání. Ti se o spolupráci zajímají pravidelně, neboť zde vidí nenásilnou možnost procvičit konverzačních schopností svých žáků. Třetí rok konání VFF jsem poprvé zaznamenala dotaz, jestli by mohli být na VFF pozváni i rodiče.

Domácí úkol pro vyučujícího:

I učitelé bych doporučila vyrobit si několik pozvánek. Osvědčilo se mi (hlavně v prvních letech) domluvit se se sourozenci, či s kolegy, kteří mají ekonomické vzdělání, ideální kombinací je, když ještě hovoří cizími jazyky. Nemáte zatím ještě tak velké zázemí mezi studenty vyšších ročníků. Ti vám mohou neocenitelně pomoci v pozdějších letech, protože si budou hodně věcí pamatovat z vlastní zkušenosti, budou jazykově vybaveni a ještě navíc velice zvědaví. Jednu pozvánku samozřejmě vyvěšuji ve sborovně. Potěší i kolegy, s nimiž jdete vyjednávat výměny hodin kvůli veletrhu. K dalším úkolům patří:

- vyhotovit si a namnožit pozvánky pro studenty – ty firmu rozdělí do dvou skupin
- upřesnit plán veletrhu fiktivních firem
- vytisknout přesné informace o veletrhu
- udělat poslední úpravy v rozmístění firem na plánu
- najít školníka a sjednotit strategii týkající se rozmístění reklam po škole
- navštívit úřad práce, zjistit všechny dostupné informace a vyzvednout formuláře
- navštívit odbor státní sociální podpory, zjistit všechny dostupné informace a vyzvednout formuláře.

Nabízí se nám samozřejmě rychlejší a snazší varianta po internetu (www.portal.mpsv.cz). Hlavně nezkoušejte to, co napadlo mě prvním rokem. Řekla jsem si, že by bylo dobré, kdyby studenti věděli, kde mají své úřady. Vyslala jsem tedy zástupce firem pro informace a formuláře, ale většinou se nesečkali s pochopením. Zpětně tomu rozumím. Teď je ale nemusíme ničemu takovému vystavovat, informace mohou získat pomocí internetu. Tento domácí úkol může vynechat vyučující s přehledem o aktuální situaci v této oblasti.

Realizace k 6. hodině

Pracovní pomůcky pro vyučujícího:

- papír, na němž budou přesné informace o Veletrhu fiktivních firem
- pracovní plán pro Veletrh fiktivních firem
- ukázka zákaznického listu s přesnými pokyny
- plánek rozmístění firem a jejich seznam i s čísly stánků
- pozvánky na veletrh pro firmy
- tabulku firem
- Bílý, Jiří: Výchova k občanství

Pracovní pomůcky pro studenty:

- pracovní sešit a psací potřeby
- upravené kuličky
- reklamu
- čisté papíry

Vyučující seznámí studenty s časovým harmonogramem Veletrhu fiktivních firem. Je dobré zdůraznit nutnost dodržování časového harmonogramu, protože mnozí pak samozřejmě pokračují ve výuce a není příliš dobrou reklamou pro další projekty, když student přijde pozdě. To, že máte obavu, abyste nemuseli celou aulu kvůli nedostatku času uklízet sami, jim samozřejmě neřeknete.

V prvním ročníku jsme veletrhu vyhradili pouze dvě vyučovací hodiny a velkou přestávku, to se však ukázalo jako nedostačující. Každým rokem se doba trvání trochu prodlužuje. Již několik let plánujeme veletrh na čtyři vyučovací hodiny, jednak kvůli účastníkům se studentům, jednak kvůli ostatním. Starší ročníky se chtějí podívat, jestli jsou letos firmy lepší než loni, prváky zajímá, proč je ve škole takový zmatek, učitelé posuzují firmy vždy podle svého oborového zaměření. Párkrát už se stalo, že studenti 4. ročníku v rámci anglické konverzace navštívili veletrh a „potrápili“ své spolužáky konverzací v cizím jazyce (což dříve museli zastat zahraniční lektori).

Důležitý je plánek rozmístění stánků v prostorách, kde se veletrh koná. Případné změny v rozmístění jsou možné pouze v omezeném rozsahu, firmy jsou sdružovány podle zaměření. Někdy ale prostě určitá firma potřebuje jen jedno určité místo. Například loni se na veletrhu objevilo kino a zástupci firmy požádali o místo se schody, které máme v atriu, tam umístili polštáře a vytvořili provizorní promítací prostor. Protože však máme takové místo jen jedno, dojde-li ke střetu zájmů, budeme muset buď losovat nebo přihlídnout k tomu, kdo požádal první.

Nejideálnější rozmístění je po obvodu místnosti, není-li dostatek místa, nejlépe se nám osvědčila varianta dvou soustředných obdélníků, s tím, že se firma rozdělí na dvě části. Jedna část (dvojice či trojice) bude reprezentovat firmu u stánku, bude nabízet její služby a odpovídat na zvědavé dotazy zákazníků. Bude uzavírat smlouvy – objednávky pro jejich firmu.

Druhá část bude představovat zákazníky, bude navazovat pracovní kontakty s ostatními firmami a zadávat zakázky. Musí přitom respektovat svou finanční situaci. Jednou jsme na veletrhu měli firmu, která vyráběla vzducholodě. Všechno měli precizně připraveno, báječnou propagaci, ale hodně zakázek muselo být vyškrtáno, protože jejich zákazníci se ukázali jako insolventní.

Rozdám pozvánky pro firmy. Ty si musí do přístě rozmyslet, jak se rozdělí a doma je vyplnit. Přinesou je na začátek veletrhu s představou, jak pracovat se zákaznickým listem. Zdůrazňuji, co všechno musí být na zákaznickém listu uvedeno, aby byla objednávka platná:

- jméno firmy, která má o zakázku zájem
- charakteristika zakázky
- předpokládaná cena
- podpis zákazníka, u některých firem se dokonce objevují i firemní razítka, ale to je

samozřejmě jen jejich iniciativa (která většinou souvisí s tím, co dělají jejich rodiče)

Zákaznický list je po VFF použit na propočítání poptávky a nabídky. Většinou rozdělují firmy do tří pásem a hodnotím pěti až třemi plusy (existují ovšem i výjimky s nižším ohodnocením). Zástupci firem, kteří nepřijdou na veletrh společensky oblečení, nebudou vpuštěni do auly a jejich firma bude patřičně ohodnocena, resp. znevýhodněna. Výjimkou jsou samozřejmě firmy, u nichž jiný oděv úzce souvisí s oborem jejich podnikání - cukrárenská výroba, gynekologicko-porodnická klinika, opravna kol apod.

Ve druhé polovině hodiny firmy předvedou své reklamy. Navzájem si zkontrolují, zda někteří nepřekročili pravidla hospodářské soutěže.

Firma předvede svoji reklamu a upřesní její zamýšlené umístění (s tím úzce souvisí množství informací, velikost písma apod.). Reklama poté zůstane v kabinetu vyučujícího a bude studenty před konáním Veletrhu fiktivních firem vyvěšena na přístupném místě v budově školy. Zpočátku jsme používali chodby v těsné blízkosti auly, kde se veletrh konal. Tam jsme vyvěšovali na prádelní šňůry reklamy i s čísly stolků, u nichž se firma prezentovala. V pozdějších letech byly reklamy skoro po celé škole. Doporučuji dohodnout se se školníkem o prostorách, kde reklamy mohou být vyvěšeny, neboť každým rokem je jich víc a škola by mohla být nejen přeplněna, ale i poničena (lepení na zeď apod.). Tiskový mluvčí firmy je zodpovědný za to, kam propagační materiály vyvěsí.

Každá firma se pokusí vymyslet několik jednoduchých hesel, která by vystihovala postoj firmy k zákazníkům.

Na základě těchto hesel a reklam se pokusíme formulovat, co je v podnikání přijatelné a co už by se v něm nemělo objevit. Jako možný námět na diskusi lze použít některé pasáže z Výchovy k občanství (Jiří Bílý, kapitola Občan v ekonomických vztazích).

Domácí úkol pro studenty:

Každá firma si připraví veškerý propagační materiál, který bude chtít uplatnit na veletrhu. Nově vytvoří slogan, s nímž se bude prezentovat na veletrhu. Pokud chcete mít kompletní přehled o tom, co vytvořili, požádejte je, aby vám vytvořili složku, kde budou mít to, co chtějí mít ohodnoceno. Někdy tam uvádějí i webové stránky a mnozí si je skutečně i vytvoří – pak je skutečně nezbytné je projít a zjistit, co funguje a co ne. Jsou-li vytvářeny v hodinách informatiky a vás tlačí čas, můžete se poradit s jejich vyučujícím. Někdy jsou opravdu moc pěkné a neměli byste si je nechat ujít. Firma také vyplní pozvánky, které jsem přinesla na hodinu a podle nichž se rozdělí na dvě části – reprezentační a zákaznickou.

Domácí úkol pro vyučujícího:

- rozdat pozvánky pro hosty (jsem ráda, když se mi každý rok podaří přivést někoho zvenčí – studenta vysoké školy ekonomického zaměření, kolegu, který uvažuje o podobném projektu apod. Alespoň týden dopředu vyvěšuji jednu na nástěnku do sborovny.
- během týdne rozvěsit po chodbě reklamy firem (děláme to tak dva až tři dny dopředu)
- vyvěsit seznam firem a plán jejich rozmístění (ten umísťuji u místnosti, kde bude veletrh)
- připravit si zákaznické listy a rozmnožit je
- připravit si kartičky pro hodnocení od hostů, kolegů a starších studentů a zároveň jim k tomu vytisknout informace, za jakých podmínek mohou také uzavírat zakázky, pokud budou chtít (kolik mají peněz, co mají hodnotit apod.)
- doplnit tabulku o poslední plusové zisky (v tuto chvíli si kontroluji, zda mám vyplněnou celou část, která se netýká veletrhu)
- připravit nástěnku s pracovním plánem, rozpisem k zákaznickému listu, tabulkou

s aktuálním hodnocením a slogany o hospodářské soutěži a její nekalé formě – možné návrhy jsou v příloze

- pro každou skupinu studentů připravit malý přehled o firmách (máte-li málo času nebo papíru, není to nutné, ale většinou je to zajímavá, až na veletrhu se totiž setkávají firmy ze všech tříd, zatím se znají jen firmy v rámci třídy)
- ověřit si, zda platí domluva o místnosti pro veletrh a její přípravu
- předat vrátnému seznam hostů přicházejících zvenčí

Realizace k 7. a 8. hodině

Pracovní pomůcky pro vyučujícího:

- umístit připravenou nástěnku s informacemi o Veletrhu fiktivních firem
- pracovní plán pro Veletrh fiktivních firem
- zákaznické listy
- plán rozmístění firem a jejich seznam i s čísly stánků
- malé přehledy o firmách (jsou-li vyhotoveny)
- tabulku firem s tvrdou podložkou
- zkontrolovat rozvěšené reklamy
- věci na stolek s informacemi
- psací potřeby
- budík nebo jiná časomíra
- v ideálním případě fotoaparát (v ještě lepším případě někdo fotografující)

Pracovní pomůcky pro studenty:

- psací potřeby
- vyplněné pozvánky na veletrh vydané při minulé hodině
- propagační materiály, případně občerstvení
- čisté papíry

Průběh 1. ročníku VFF

Během 1. vyučovací hodiny vyučující koordinuje proměny místnosti na veletržní halu, instaluje nástěnky, připravuje informační stánek, nabíjí blesk k fotoaparátu, chystá zákaznické listy, malé průvodce veletrhem, kontroluje tabulku firem a zjišťuje první nedostatky. Samozřejmě, že se tomuto chaosu můžete z části vyhnout, když máte možnost si svoje věci připravit den předem, ale to u nás nejde (místnosti jsou stejně jako lidé velmi vytíženy).

8.50 začátek prezentace firem

- vyučující zjišťuje, že nechal polovinu potřebných věcí doma a začíná improvizovat
- každá firma odevzdává pozvánky, výměnou získává zákaznické listy a průvodce po veletrhu
- firmy si upravují své stánky
- první firmy napadá, že by si chtěly svou reklamu přemístit z chodby ke svému stánku a ničí pracně zhotovenou výzdobu chodby
- začíná nepřehledný shon, míra hluku a chaosu vrcholí a vyučující propadá depresi, že to nezvládne

9.20 zahájení veletrhu

- vyučující se prodere davem na vyvýšené místo, v ruce třímá budík s rozhodujícím veletržním časem a snaží se upoutat na sebe pozornost
- slaví první úspěch – většina vnímá
- po úvodním projevu, kde všechny nabádá k čestnému a profesionálnímu jednání a

vítá hosty, zahájí hodinový veletrh

9.20 – 10.20 veletrh

- studenti a hosté spokojeně proplouvají v davu, ochutnávají různé laskominy, které firmy připravily pro upoutání pozornosti
- ze všech koutů se ozývá švehol hlasů, hudby, vrnění počítače
- vyučujícího začíná zaplavovat schizofrenní pocit – pobíhá po místnosti vybaven bodovací tabulkou, u některých firem vyzvídá, jinde se jen mihne, zároveň fotografuje, vítá hosty, zodpovídá otázky, usmívá se, žádá zahraniční lektory a učitele cizích jazyků, aby se pokusili alespoň krátce promluvit se všemi firmami – a v neposlední řadě hlídá čas

10.20 ukončení veletrhu

- učitel zaujme dobře viditelné místo, zklidní dav, důležitě třímá v ruce budík, aby podpořil své argumenty o rychle uběhnutém času a ukončení veletrhu
- učitel zároveň připomene, že odevzdávání zákaznických listů je omezeno desetiminutovým limitem a vydá nutné pokyny týkající se úklidu místnosti

10.30 příjem zákaznických listů je ukončen

- vyučující zaklapne desky se zákaznickými listy
- zástupci některých pomalejších firem si k němu ještě razí cestu a snaží se mu vnutit zákaznické listy s výmluvami nápadně podobnými těm, které používají při pozdním odevzdávání písemné práce

10.30 – 10.45 úklid

- tato část probíhá nad očekávání dobře
- když je místnost prázdná, vyučující ke svému zděšení zjišťuje, že není vše v takovém pořádku, jak se na první pohled zdálo, ve sborovně vyzvedne smetáček a lopatku a s radostnou myslí se promění v uklízečku
- pro realizaci prvního ročníku zcela postačuje tento časový harmonogram. V pozdějších letech však budete zjišťovat, že studenti jsou lépe a lépe připraveni a že by pro svou prezentaci potřebovali mnohem více času. Prodloužení délky veletrhu se dožadují i kolegové, kteří by se rádi zúčastnili, ale nemají zrovna volnou hodinu, takže využívají přestávku nebo přivedou v průběhu hodiny celou svou třídu, která se promění (podle zaměření hodiny) na novináře či zahraniční návštěvníky.

Připadá Vám to příliš jednoduché? Není tomu tak!

Potřebujete alespoň jednu vyučovací hodinu, abyste si všechno stihli připravit a zkontrolovat, rozmístíte nástěnky s informacemi (je-li to možné, připravte si je už předem), chystáte informační stánek (v průběhu veletrhu jste hlavním organizátorem, rozhodčím, informátorem...), zákaznické listy, malé průvodce veletrhem, kartičky pro hodnocení od hostů apod. Zkontrolujete fotografický aparát (na dokumentaci) a budík (časomíra). Pokud máte to štěstí a je ve vaší škole fotografický kroužek, jako u nás, bývá snadné najít studenta, který vám výměnou za uvolnění z vyučování udělá kvalitní fotografie. V každém případě je lepší mít fotografa, ne vždy se dá vše stíhat bez vlivu na kvalitu všech souběžných aktivit. Musíte si připravit tabulku pro hodnocení, tvrdou podložku, na které se dá dobře psát a tužku.

Na začátku další vyučovací hodiny se postavíte ke svému stánku, okolo kterého musí projít každá firma. Ta zde odevzdá pozvánky a výměnou dostane číslo svého stánku, zákaznický list a průvodce veletrhem.

Firmy si připravují své stánky. Občas se na vás někdo obrátí s dotazem. Chodíte okolo stolků a upozorňujete, aby nikdo nic nelepil na stěny.... Po cca 30 minutách přichází doba, kdy má být zahájen veletrh. Všichni vědí, že jej máte zahájit vy. Při zahajovací řeči připomenete nejdůležitější pravidla a ještě jednou určíte přesný čas a způsob ukončení.

V průběhu veletrhu nejen hosté, starší studenti a kolegové procházejí místností, sbírají informace a dojmy a zaznamenávají si své hodnocení. Máme-li to štěstí, že s námi spolupracují starší studenti, osvědčilo se mi předem se s nimi domluvit o rozdělení firem, s nimiž budou komunikovat v cizím jazyce. Studenti druhého ročníku bojují jako lvi o dobré umístění své firmy, snaží se zaujmout a vydat ze sebe všechno. Zcela mimořádně se stává, že některá firma veletrh bojkotuje (jestliže byli méně nadšení při přípravě, většinou je průběh této akce strhne svou atmosférou). Vy, jako hlavní organizátor, se snažíte stihnout mnoho věcí najednou – navštívit každý stánek, vyžádat si registrační list a u každé firmy ohodnotit jejich projev, doplnit hodnocení do zbývajících kolonek.

Každým rokem se od vás také očekává, že uděláte spoustu fotografií. Tuhle činnost jsem postupně vzdala a požádala studenty a kolegy. Jeden rok jsem tak dokonce měla i studentské video ze dne veletrhu, nebylo sice dokonalé, ale jako ukázkový materiál to stačilo. V sestříhané verzi trvá 18 minut a v každé třídě 2. ročníku ho prostě „museli“ vidět.

Obecně zde platí dobrá rada - co může udělat někdo jiný, necht' to udělá (a vy jen koordinujte). Ti, kteří pracují s kolegou, zde mají nespornou výhodu (jen si, prosím, nemyslete, že vy to zvládnete nejlépe a nejdokonaleji).

Zároveň je také vaší povinností vítat hosty, věnovat se kolegům a žádat je o vyplnění hodnocení (vybírají tři firmy, které byly podle nich nejlepší).

Všichni mají v průběhu veletrhu možnost hlídat si čas, budík byl každoročně postaven na mém informačním stolku a bylo na něm nařízeno buzení. Nikdy se mi nestalo, že by se někdo snažil jej přerušit. Snažím se přesně na minutu pronést závěrečný projev a poděkování, připomenout, že mají jen deset minut na dokončení zápisů do zákaznických listů. Jsem-li já přesná, mohu totéž požadovat po svých studentech po deseti minutách.

Připomínám základní zásady dobrého úklidu, abychom předešli možným nedorozuměním se školníkem a uklízečkami.

Doporučuji neustupovat při překročení časového limitu pro odevzdání zákaznických listů, vyhnete se tak dlouhým diskusím a vášním. Nebo si předem vyjasněte sankce za pozdní odevzdání. Připomeňte každé firmě, že před odchodem vám musí ukázat své uklizené místo (jinak to dopadne tak, že vy budete uklízet za ně). Oni už příští rok žádný veletrh nebudou mít.

Uklízejte si svoje věci, za velmi krátkou dobu za vámi přijdou první firmy, abyste jim zkontrolovala místo, zda mohou odejít.

Dokončovací práce jsou asi tím nejtěžším z celé akce, už jste unaveni a náročný veletrh už máte za sebou.

Proberete zákaznické listy a spočtete počet uzavřených obchodů a zákazníky (zaznamenáte do tabulky). Vyhodnotíte bodování „externistů“. Vše doplníte do tabulky, kterou jste si průběžně vedli.

V hodnocení veletrhu používám jiné strategie, než v předchozích hodinách (původně - zcela vyhovující pět plus, nepřinesené, odfláknuté, nepřipravené... mínus – vždy jsem se pohybovala v tomto rozpětí), nyní vytvářím jakási pásma, která pak převádím na plusy (např. všichni nad 40 zákazníků mají 5 plusů, nad 35 mají 4 plusy...). U jiných kategorií (např. výzdoba stánku, prezentace...) zachovávám původní systém.

Celkově při hodnocení přihlížím k včasnosti odevzdání, kvalitě vypracování a obsahu. Nutností je mít přesně zaznamenáno, jak jste hodnotili (za co, kolik, trestné body apod.),

určitě se vás na to někdo zeptá. Zcela jistě to bude firma, která bude mít známku z „hraničního bodového pásma“.

Domácí úkol pro vyučujícího:

- dokončit veškeré bodování, vyhodnotit úspěšnost firem (zahrnout tam i hodnocení hostí)
- ocenit tři nejlepší firmy
- vybrat nejhorší firmy
- poučit se z vlastních chyb
- jestliže vyučující na veletrhu fotografoval, nechá zhotovit snímky, které pak vyvěsí na připravenou nástěнку
- v době digitálních fotografií používáme také webových stránek školy (www.gjn.cz), kde jsou na stránkách základů společenských věd prezentovány nejen výsledky veletrhu, ale i fotografie

Teorie k deváté hodině

Úřady práce ČR jsou územním orgánem státní správy s právní subjektivitou. Jejich nadřízeným orgánem je Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR – Správa služeb zaměstnanosti. Seznam úřadů práce najdeme na webových stránkách www.portal.mpsv.cz nebo www.uradprace.cz

Náplní činnosti Úřadů práce je např.:

- vyhodnocování trhu práce
- zprostředkování informací občanům o volných pracovních místech a zaměstnavatelům o volných zdrojích pracovních sil
- poskytování poradenských služeb občanům (ohledně zaměstnání, volby povolání, odborné výchovy, rekvalifikace)
- vedení evidence uchazečů o zaměstnání, volných pracovních míst a pracovních povolení vydaných cizincům nebo osobám bez státní příslušnosti
- rozhodování o vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání, rozhodování o přiznání nebo nepřiznání, odejmutí, zastavení nebo vrácení hmotného zabezpečení
- vyplácení podpor v nezaměstnanosti
- hmotná podpora vytváření nových pracovních míst, míst pro zabezpečení odborné praxe absolventů škol a pro získání kvalifikace u mladistvých uchazečů o zaměstnání
- pro občany se změněnou pracovní schopností podporují zřizování a provoz tzv. chráněných dílen a pracovišť

Pro registraci na úřadu práce potřebují:

- občanský průkaz (registrují se v místě svého trvalého bydliště)
- doklad o posledním ukončeném vzdělání (vysvědčení, výuční list, index)
- zápočtový list

Zařazení do evidence:

Do evidence nemůže být zařazena fyzická osoba, která je:

- v pracovně právním vztahu (pracovní poměr, vztah na základě dohody o provedení práce) nebo je ve služebním poměru
- osobou samostatně výdělečně činnou
- výdělečně činná v cizině
- která se soustavně připravuje na budoucí zaměstnání
- je uznána dočasně neschopnou práce

Práva uchazeče o zaměstnání:

- na zprostředkování zaměstnání
- na podporu v nezaměstnanosti
- na zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání, pokud ji potřebujeme
- na pracovní rehabilitace, pokud je osobou se zdravotním postižením
- jsme-li evidováni na úřadu práce, nemusíme platit zdravotní a sociální pojištění, protože úřad práce je platí za nás

Povinnosti uchazeče o zaměstnání:

- poskytovat úřadu práce potřebnou součinnost při zprostředkování zaměstnání a řídit se jeho pokyny
- sdělit úřadu práce údaje o svém zdravotním omezení v rozsahu potřebném pro vyhledávání práce, rekvalifikaci a pro stanovení vhodné formy pracovní rehabilitace.
- oznámit úřadu práce nástup do zaměstnání
- oznámit nejpozději do 8 kalendářních dnů změny (např. bydliště, proč se uchazeč nedostavil na ÚP apod.)

Podpora v nezaměstnanosti:

Podpůrná doba pro poskytování podpory v nezaměstnanosti činí u uchazečů o zaměstnání ke dni podání žádosti o podporu v nezaměstnanosti:

- do 50 let věku - 6 měsíců
- 50 – 55 let věku - 9 měsíců
- nad 55 let věku - 12 měsíců

Výše podpory v nezaměstnanosti je v první třech měsících ve výši 50% a po zbývajících

dobu ve výši 45%

- průměrného měsíčního čistého výdělku
- posledního vyměřovacího základu přepočteného na jeden kalendářní měsíc, pokud uchazeč o zaměstnání naposledy vykonával samostatně výdělečnou činnost
- životního minima platného pro jednotlivého občana staršího 26 let věku.

Maximální výše podpory v nezaměstnanosti činí 2,5 násobek životního minima.

Formuláře jsou samozřejmě i na webových stránkách.

Realizace k 9. hodině

Pracovní pomůcky pro vyučujícího:

- tabulka s výsledky Veletrhu fiktivních firem
- ocenění pro nejlepší firmy
- hodnocení veletrhu
- fotografie z veletrhu, případně nejsou-li ještě digitální fotografie na webové stránce, sdělit termín, kdy je tam určitě zveřejníte
- souhrn informací z úřadu práce a odboru státní sociální podpory
- některé informace dát alespoň v několika kopiích studentům
- soubor formulářů z úřadu práce
- Valenta, Milan: Občanská výchova pro 9. ročník

Pracovní pomůcky pro studenty:

- pracovní sešit a psací potřeby

Další témata:

- zhodnocení veletrhu a předání ocenění
- přečtení celkových výsledků
- ocenění snahy
- ponechání volného prostoru pro vyjádření studentů
- navození kontinuity se sociální sférou možností zkrachování některých firem na trhu práce (Co potom dělat? Jaké mám možnosti? Co mohu dělat, když se stanu nezaměstnaným?)

I v této oblasti má hodně studentů zkušenosti z rodiny, ví, kde je konkrétní Úřad práce. Jen o tom někteří neradi mluví. Snažíme se tedy zachovat teoretický nebo fiktivní rámec. Pak následuje diskuse nad tím, zda je pro ně výhodné zaregistrovat se na úřadu práce. Vždy ale zmiňujeme, že není nejvhodnějším řešením zcela se spolehnout na činnost úřadu práce, nezaměstnaný musí i sám vyhledávat volná místa (inzerce v novinách nebo třeba na internetu, viz: www.jobs.cz, www.jobdnes.cz, www.portal.mpsv.cz/eures, www.ajob.cz, www.prace.cz)

Většinou se ve třídě objeví nějaké informace o rekvalifikaci, které pak doplňují informacemi i o jiných službách poskytovaných či zprostředkovaných úřadem práce.

Domácí úkol pro studenty:

Najděte úřad práce, pod který spadáte podle svého trvalého bydliště.

Teorie k desáté hodině

Sociální politika státu slouží především těm potřebným občanům republiky (v menší míře i cizincům, např. uprchlíkům z válčících zemí), kteří se z nejrůznějších důvodů ocitli v nouzi. Nejčastěji se jedná o děti, mládež z neúplných rodin, zdravotně postižené a dlouhodobě nemocné jedince, nezaměstnané, staré lidi, bezdomovce a jinak znevýhodněné osoby (např. příslušníky menšinových skupin, propuštěné vězně).

Těmto sociálně potřebným je určena tzv. sociální síť, která je zabezpečována institucemi, jakými jsou úřad práce, odbor či referát sociálních věcí OÚ a tvořena systémem opatření, podpor a peněžních dávek.

Systém pojištění, z něhož jsou hrazeny:

- nemocenské dávky
- ošetřování člena rodiny
- důchody (starobní, invalidní, vdovský...)

Státní sociální podpora:

- systém dávek sociální péče reaguje na individuální situace občanů, vázané na věk, zdravotní stav či jiné vážné důvody
- rozhodování o jednotlivých dávkách je svěřeno obecním úřadům
- je nutná každoroční aktualizace (na adrese www.portal.mpsv.cz je i výpočet)

Přídavek na dítě:

- nárok na přídavek mají rodiny s příjmem do trojnásobku částky svého životního minima
- přídavek na dítě je základní dlouhodobou dávkou poskytovanou rodinám s dětmi
- je poskytován na třech úrovních, které závisí na příjmu rodiny, zjišťovaném za předchozí kalendářní rok
- jeho výše je stanovena násobkem částky životního minima na osobní potřeby dítěte

Nezaopatřené dítě má měsíční nárok na přídavek	Výše přídavku vyjádřená násobkem částky životního minima na osobní potřeby dítěte	Příjem rodiny vyjádřený násobkem částky životního minima
Ve zvýšené výměře	0,32	do 1,1
V základní výměře	0,28	nad 1,1 do 1,8

Ve snížené výměře	0,14	na 1,8 do 3,0

Rodičovský příspěvek:

- náleží ve výši 1,54 násobku částky životního minima na osobní potřeby rodiče
- nárok má rodič, jestliže po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě do 4 let věku nebo do 7 let, je-li dítě dlouhodobě zdravotně postižené
- podmínkou je, že dítě nenavštěvuje jesle, mateřskou školu nebo jiné zařízení pro děti předškolního věku déle než 5 kalendářních dnů (do 3 let); dítě, které dovršilo 3 roky věku, může pravidelně navštěvovat mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně
- příjmy rodičů nejsou sledovány, ti mohou při nároku na výplatu rodičovského příspěvku zlepšovat sociální situaci rodiny výdělečnou činností, ale musí v této době zajistit péči o dítě jinou zletilou osobou
- nyní je výše rodičovského příspěvku 3 696,- Kč, od 1.1.2007 by měla být 7 600,- Kč (40% průměrné mzdy)

Sociální příplatek:

- cílem této dávky je pomáhat rodinám s nízkými příjmy, krýt náklady spojené se zabezpečením jejich potřeb
- nárok na sociální příplatek je vázán péčí o nezaopatřené dítě a na stanovenou hranici příjmů v rodině, která v předchozím kalendářním čtvrtletí musí být nižší, než 1,6násobek životního minima rodiny
- se zvyšujícím se příjmem rodiny se příplatek postupně snižuje

Příspěvek na bydlení:

- touto dávkou stát přispívá na náklady na bydlení rodinám a jednotlivcům s nízkými příjmy
- nárok na příspěvek na bydlení má vlastník či nájemce bytu přihlášený v bytě k trvalému pobytu, jestliže příjem osob v bytě trvale hlášených byl v uplynulém kalendářním čtvrtletí nižší, než 1,6 násobek životního minima těchto osob
- příspěvek se poskytuje bez ohledu na to, v jakém bytě oprávněná osoba bydlí, zda jde o byt obecní, družstevní, v soukromém vlastnictví nebo ve vlastním domě a jaké jsou skutečné náklady na bydlení

Příspěvek na školní pomůcky:

- nová dávka je určena na krytí mimořádných výdajů rodin s dětmi, které začínají povinnou školní docházkou

- výše příspěvku je 1000,- Kč
- nárok na tuto jednorázovou dávku vzniká k 1. červnu dítěti nastupujícímu do první třídy, pokud bylo přihlášeno k zápisu k povinné školní docházce a má nárok na přídavek za měsíc květen

Porodné:

- touto dávkou se matce jednorázově přispívá na náklady související s narozením dítěte
- jestliže žena, která dítě porodila, zemřela a porodné jí nebo jiné osobě nebylo vyplaceno, má na něj nárok otec dítěte
- nárok na porodné má rovněž osoba, která převzala dítě mladší jednoho roku do trvalé péče nahrazující péči rodičů

Výše porodného vyjádřená násobkem životního minima na osobní potřeby dítěte		
1 dítě	1 x 10,0	17 000,-
Dvojčata	2 x 15,0	52 500,-
Trojčata	3 x 15,0	78 750,-
Čtyřčata	4 x 15,0	105 000,-

Pohřebné:

- výše je stanovena pevnou částkou 5 000,- Kč
- na pohřebné má nárok osoba, jež vypravila pohřeb osobě, která měla ke dni úmrtí trvalý pobyt na území ČR nebo se pohřeb uskutečnil v ČR

Dávky pěstounské péče:

- těmito dávkami se přispívá na potřeby dítěte spojené s péčí o dítě, o které se rodiče nemohou nebo nechtějí starat a které je svěřeno do pěstounské péče
- s výjimkou sociálního příplatku může pěstounovi a dítěti svěřenému do pěstounské péče vzniknout nárok i na další dávky státní sociální podpory, např. na rodičovský příspěvek, na přídavek na dítě apod.
- nárok na dávku má dítě svěřené do pěstounské péče a po jejím skončení (po 18. roku věku) nejdéle do 26. roce, zůstane-li dítě nezaopatřené a ve společné domácnosti s pěstounem
- odměna pěstouna je projevem určitého společenského uznání osoby pečující o cizí dítě v pěstounské péči
- od 1.6.2006 výše odměny činí součin částky na osobní potřeby pěstouna a koeficientu 1,00 za každé svěřené dítě (tj. 2400,- měsíčně)

- odměna se ve zvláštních případech zvyšuje, pečuje-li pěstoun alespoň o 3 svěřené děti nebo alespoň o jedno svěřené dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě, vyžadující mimořádnou péči, činí koeficient 6,50
- výše příspěvku při převzetí dítěte je čtyřnásobkem částky životního minima na osobní životní potřeby dítěte
- účelem uvedeného příspěvku je nákup věcí pro dítě, přicházející do náhradní rodinné péče
- příspěvek na zakoupení motorového vozidla náleží pěstounovi, který má v péči nejméně 4 děti (takové vozidlo nelze používat pro výdělečnou činnost)
- příspěvek je poskytován ve výši 70% pořizovací ceny vozidla, resp. ceny opravy vozidla, nejvýše však 100 000,- Kč

Sociální služby jsou určeny většinou rodinám žijícím pod hranicí tzv. životního minima. To představuje společensky uznanou hranici, pod níž nastává stav nouze:

Částka určená jednotlivci		Částka k zajištění nezbytných nákladů na domácnost	
Dítě do 6 let	1750,-	Domácnost s 1 osobou	2020,-
Dítě do 10 let	1950,-	Domácnost s 2 osobami	2630,-
Dítě do 15 let	2310,-	Domácnost se 3 nebo 4 osobami	3260,-
Dítě do 26 let (nezaopatřené)	2430,-	Domácnost s 5 nebo více osobami	3660,-
ostatní	2400,-		

Realizace k 10. hodině

Pracovní pomůcky pro vyučujícího:

- souhrn informací z odboru státní sociální podpory
- některé informace dát alespoň v několika kopiích studentům
- soubor formulářů pro sociální dávky

Pracovní pomůcky pro studenty:

- pracovní sešit a psací potřeby

Při hodině dále rozvíjíme teorii nezaměstnaného člena rodiny. Zkoumáme, jak může stát pomoci rodině v tíživé situaci. Rodiny některých studentů mají zkušenosti s dávkami státní sociální podpory, ale často se mi stane, stejně jako v předchozí hodině, že o tom nikdo nechce mluvit. Volím potom jinou variantu - dám každé skupině jednu sadu formulářů k dispozici a potom hovoříme o tom, jak jsou tiskopisy děleny podle barev (a

proč), jaké potřebujeme k jakému účelu. Považuji za vhodné se alespoň okrajově zmínit, že kromě státu se péčí o potřebné zabývají mnohé humanitární a církevní organizace a také fondy zřízené majetnými sponzory či známými osobnostmi.

Po absolvování této a minulé hodiny by studenti měli získat základní přehled o tom, na jaké úřady se obrátit, co s sebou potřebují, co jim úřady mohou poskytnout. Znovu se vracíme k obsahu posledních deseti hodin a zpětně hodnotíme, diskutujeme nad tím, co nebylo zcela jasné. Připomínám, že následující hodinu budeme psát mnohokrát avizovaný opakovací test, v němž budou otázky teoretické i praktické.

Příklady otázek:

1. Co jsou to rozpočtové resorty? Proč se jim říká rozpočtové?
2. Jaká hesla si vaše firma zvolila ve vztahu k zákazníkovi? Vysvětlete proč.
3. K čemu slouží Úřad práce a kde jej můžete najít?
4. Charakterizujte svou firmu. Co jste potřebovali k jejímu založení?
5. Co musí obsahovat pracovní smlouva?
6. Jakou formu mzdy byste volili pro své zaměstnance a proč? Porovnejte s nevýhodami ostatních druhů.

Ukázkový test:

1. Stručně charakterizujte svou firmu a zařadte ji do jednoho z ekonomických sektorů národního hospodářství (vysvětlete proč).
2. Jaké jsou zdroje státního rozpočtu? Jaký je aktuální státní rozpočet ČR a proč je asi takový?
3. Jakého druhu je vaše firma? Vysvětlete, co jste potřebovali k jejímu založení.
4. Do vaší firmy přišel žádat o práci sedmnáctiletý student gymnázia. Můžete ho zaměstnat? Za jakých podmínek?
5. Jakou formu základní mzdy dostávají vaši zaměstnanci a proč?
6. Budete-li sepsávat novou pracovní smlouvu, na co by si měl váš budoucí zaměstnanec dávat pozor? Co má obsahovat pracovní smlouva?
7. Budete-li podnikat, na co si musíte dávat pozor, abyste neporušili hospodářskou soutěž? Uveďte alespoň pět příkladů s vysvětlením.
8. Vaše firma zkrachuje a vy se stanete nezaměstnaným. Co uděláte, na co máte nárok, kam se obrátíte, s čím a proč?
9. Co to je životní minimum a co byste o něm mohli říci svým řadovým zaměstnancům?
10. Kdybyste se příští rok měli znovu zúčastnit Veletrhu fiktivních firem, jaké poučení byste si vzali z letošního roku?

V testu se snažím propojit teoretické znalosti s fiktivní firmou. Poslední otázku si nechávám pro zpětnou vazbu.

Závěr

Prošli jste úspěšně celým projektem? Pak mi nezbyvá, než vám gratulovat! Napadá vás nyní mnoho inovací? Napište si je hned! Třeba jen v bodech, protože příští rok se vám budou hodit. Každý rok mě napadne něco nového, co potom v přípravném období znovu promyslím. Stejně musím zjišťovat aktuální informace týkající se právních norem, sociálního zabezpečení, podnikání. Jsem pak velmi ráda, když najdu svůj papírek „poznámkovník“, kam si po skončení projektu napíši pár možných inovací. S odstupem jednoho roku se na některé z nich dívám velmi shovívavě, ale jiné mi ušetří spoustu času a práce.

Jste unavení? Připadáte si jako vymačkaný citrón? Všechno chce čas! První ročník je tak trochu zkušební, druhým rokem už budete jen vychytávat drobné nedostatky a třetím rokem už budete ostříleným borcem! A to stojí zato.